

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de dōue ori pre sepm
mana: Duminec'a si Joi'a. — Prenume
ratuineea se face in Sabiu la espeditur'a
foiei pre afara la c. r. poste cu bani
gat'a prin scisorii francate, adresate cātre
espeditura. Pretiul prenumeratiunei pen
tru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear
pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen

Nr 2 ANULU XXI.

Sabiu, in 719 Ianuariu 1873.

tru celelalte părți ale Transilvaniei pentru
provincie din Monarchia pre unu anu 8 fl.
iéra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru
princ. si tieri strene pre anu 12 1/2 anu 6 fl.
Inseratele se platește pentru întâi
ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dōu'a ora cu
5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2
cr. v. a.

238 Sa dispara nemultiamirile

Pare ca este o māna nevediuta, ce conduce afacerile tierilor nōstre, nu spre a se linisci odata, ci spre a se turburā sī mai tare. Amu avutu dinaintea nōstra agitatiunile electorale, cari de-sī nu au fostu impreunate cu versāri de sānge (afara de secuime) au oferit destula materia de meditat u asupr'a institutiunilor celor frumose sī asupr'a modului cum se aplică sī asupr'a intrebārei, ca pentru ce se aplică asiā. Erōrea politica din partea romānilor, cu ocasiunea mentiunateloru alegeri, că consecintia a erōrei celei mari dela 1865 incōce, a ilustratu sī mai multu decât aru fi dorit u care romānu bunu impregiurarea, ca cum a fostu de binevenita erōrea acēst'a acelor ce le place a aplică institutiunile cele frumose ale unei constitutiuni numai in partea loru. Resultatulu inse la tōta intemplarea este sī va fi, cându se voru deseptă toti cei gresiti — nemultiamire.

Disputele conlocutorilor sasi pentru drepturile loru avitice, formulate in puncte, sēu ori cum, ori-cătu voru fi ele imbracate in frase erudite sī impenate cu cāte unu citatu din vr'o carte vechia, de a cārei origine nu ia datu nimenea de urma, remanu sī voru remane niscesusintie a na cronistice. Sī déca din vr'o impregiurare, de cari astadi suntu multe, in ccuri normative, totu le-aru lasā conlocutorilor sasi vre-unu privilegiu estr'a pentru densii, ceea ce este astadi, va crescere sī mai tare — nemultiamire.

Diet'a voiesce sa reguleze instructiunea media, a esmisu o comisiune, carea sa elaboreze unu proiectu. Comisiunea, dupa cele ce a transpirat pāna acum in publicu se vede ca vorbesce despre instructiunea din scōele medie, dara cugeta la magiarisare sī de aceea, de acum umple inimile tuturor celor ce nu au renunciatu inca la limb'a sī natiunalitatea loru, de — nemultiamire.

Serbii, e dreptu ca au gresitu, cându au deschis agitatiunilor politice pōrt'a că sa intre in biserică. Regimulu s'a interesatu de causa, a ordinat comisariu regescu, inse, dupa cum cettim in diurnale, cestiunea se incurca totu mai tare in locu sa se descurce, diurnale magiare, fāra de stemperu, propunu din tōte puterile loru guvernului sa caseze constitutiunea bisericiei sī sa o imbrace in absolutismulu paisticu sī tendinti'a acēst'a produce in toti serbii, sī in cei moderati, indignare sī — nemultiamire.

Croatii cauta demultu o modalitate de impacare, lucrurile se discuta, se tragana, iéra se iau in desbatere. Acum de curendu apare o brosiura, carea desbate cestiunea impacarei in modu vehementu, ce e dreptu, dara o impregiurare neespllicable aduce la lumina nisces miserabilitati, cari punu pre guvernulu ung. intr'o pusetiune pre cātu de neplacuta pre atātu sī de delicata, lu punu pre guvern in pusetiunea de a tramite unu necroatu in Agramu, că sa guverneze pre croatii, carii de siguru prin o mesura că acēst'a voru fi intaritati in modu artificiale la — nemultiamire.

Ce sa fia tōte aceste tocmai in tempulu cându trebuie sa ne domolimu resemtielemente reciprocu, pentru că sa putemu ajunge la consolidarea situatiunei comune a tuturor ce sōrtea ne-a pusu sa fumu laolalta?

Séu ca amaraciunea lui „P. Napló“, ce si-o versá in dilele aceste asupr'a unui Löher din München, ni da o deslusire la tōle aceste. Amaraciunea lui „P. N.“ vine din asertiunea (ui Löher), carele denegă vitalitatea elementului magiaru sī-lu dechiara pre acest'a de osenditu la mōrte sī din alte considerante, afara de putienata sea numerica. Neamtiulu dice, ca magiarii nu au industria, nu au comerciu nu au sciintie, ci numai — aristocratia sī de aceea suntu osenditi de a se contopí séu in elementulu nemtiescu, séu in celu slavicu.

Este naturalu că sentintie că a lui Löher sa provoce fōrte neplacutu pre o natiune că cea magiara, carea de o miia de ani s'a sciutu parstrā intre, sī domnī preste atātea elemente, fārade a aduce o cultura propria natiunale din patri'a originale. Dara este sī mai naturalu, ca acum, dupa ce a dovedit u elementulu magiaru ca se potu sustiené sī potu formā unu statu intre, sī preste elementele din giurulu seu, fārade a sī le apropiā celu putienu de sine: pre calea supunerei sī amenintiārei, tocmai acum, va fi pré cu anevoia a sī le apropiā, ba procederea acēst'a va fi impreunata cu periculu.

Se pōte sī aceea ca consotii lui Löher nu mai potu stā, au perduto pacient'a de a asceptă dupa unu procesu mai indelungatu sī voru conflicte din tōte pārtile, bellum omnium contra omnes et omni'a in patri'a nōstra, pentru că in turburēla sa se pescuiésca dorint'a cea demultu nutrita de a ne duce pre toti, cu totulu, in imperati'a cea fericitorē a germanismului, in carea dupa cum dicea altu docentu privatu dela universitatea din Vien'a pre la 1862-3, déca nu vomu voi sa intrāmu de voia buna sa ne māne cu arm'a!

Aru face asiā dara bine cei dela centru, că sa mai lapede din naturelulu loru celu ferbinte, sa nu asculte totu-déun'a de sioptirile mefisto-felice ale re negotiloru nemtiesci, cari, māne poimāne, potu sa faca că Sincovici cu ai sei, cu croatii, adeca dupa ce a vediutu ce se lucra intre croati ii denuncia; dara sa nu asculte nici de servilismulu celor ce voiescu sa castige in josu popularitate estina sī pōte sī alte castiguri.

Nemultiamirile s'aru topí atunci că néu'a sī aru pulé apoi dd. Löher et consortes sa scrie ori-căte brosiuri, ca noi in pace sī in tignela ne-amu cautā cu totii de trebile nōstre.

In „Lumin'a“ eslāmu urmatoriulu circulariu sub Nr. 1707/1872 indreptat cātra toti protopresbiterii si inspectorii scolari din districtulu consistoriului Aradanu:

Escenti'a Sea Inaltu Prea săntitul Domnul Archiepiscopu si Metropolitul alu romānilor gr. or. din Ungaria si Ardēlu, Andreiu Barou de Siaugun'a, condusu de archipastorēsc'a sea ingrigire pentru cleru si poporu, spre a-i inlesni mediulocle de a cunoscere mai aprōpe si genuinu chiamarea pa-

storale, carea este impreunata cu multe greutăti, si spre a inlesni si poporului cunoscerea indetoririlor sele facia cu acceptările dela clerus, de curendu mai inavoi si infromsetiā literatur'a nōstra bisericescă cu unu nou opu alu seu, intitulat „Studiul pastoral“ tiparit in Sabiu in tipografi'a archidiecesana, la anulo 1872.

Considerându valoarea literaria si practica precum si necessitatea acestui opu: lu recomandāma din adinsu spre procurare nu numai preotimei nōstre, cārei'a, — prin acestu opu, — i se va osiurā sarcin'a cea greea pastorale, afiindu intrenulu indrumare māngaitore in ōrele fatale; ci si tuturor carutorilor mireni, cu atāt'a mai vertosu, cu cātu ilostrulu Autoru, la compunerea acestui opu a tienutu contu nu numai de desvoltatiunea pastoralului, ci si de tōle jurstările actuali, in cari clerul si poporul nostru potu veni in relatiuni cu credinciosii de alte confessiuni.

Opulu acest'a coprindiendu in sine 8 cōle costa cr. si se pōte procurā dela tipografi'a archidiecesana dio Sabiu.

Aradu, in 7 Decembrie, 1872

Procopiu Ivacicovicu
Episcopulu Aradului.

Ministrulu de cultu si de invetiamentu, cu datu 10 Decembre, 1872, Nr. 32,488 a tramsu toturor jurisdictionilor (comitatelor, oraselor etc.) ordinationea urmatore :

„Dela introducerea articulului de lege 38 din 1868, ministeriulu, ce sta sub conducerea mea, s'a nisuitu din respozitori a delaturā tōte greutătile ce impedeca invetiamentulu popularu, si totu-odata a facuto tōte despusestiunile legali pentru executarea acestei legi, Straduintele, purcese din acēsta lege, au dejā inca scum resultate visibile, totu-si acēsta afacere este de presentu numai in stadiulu primu alu desvoltărei sele; in calea desvoltărei sele i sta si acum'a pedeçă, cari precum se pare, numai prin riguros'a aplicare a despusestiunilor legei, se voru pōte pestree.

„Diet'a a dorit u sa sprinḡesca acēsta lege si cu ajutoriul altoro legi; asiā puntulu f) din § 22 alu articulului de lege 18 din 1871, ordinēa: cumca comun'a este indeorata a se ingrigi de scolile sele si de alte asemenee institute; totu asiā §§ 40 42 c) 44 70 si 87 d) din articululu de lege 8 1872, (legea de industria) prin regularea invetiamentului pentru invetiacei de industrii, vine intr'ajutorio legei de invetiamentu, cari ordinationi tōte dovedescu, cumca legalatiunea nu numai este petrunsa de importanti'a causei, ci se si straduesce sa asecure legei resultatu si efectu.

„Organele ce suntu anumite pentru naintarea invetiamentului, pentru realizarea intentiunilor spirituali si morali, ale legei — precum suntu, pentru scolile confessionali: autorităatile locali si superioare ale comunităilor confessionali; pentru scolile comunale: scaunele scolare, senatele de scōla comitatense, inspectorii cercuali de scōle — in cele mai multe casori numai asiā potu cāstigā validitatea numitelorn desposetiuni ale legei, déca acele organe recurgu la sprinḡinglu oficiale alu jurisdictionilor in casu cāndu obsérva leneviri si renitentia intru executarea numitelorn despusestiuni.

„Organele legali, anumite mai susu, căror'a li s'a incredintiatu regularea invetiamentului popularu, dela aducerea legei de invetiamentu pāna astadi au recursu adese-ori la jurisdictioni pentru sprinḡinglu necesariu, dara cu dorere au trebuitu sa se convinga, cumca la acēsta cercarcare, nu tōte jurisdictionile si-au implinitu detorinti'a loru, séu celu putinu n'au implinit'o cu necesari'a rapediune, punctualitate si rigore de lege.

Dupa ce acum jurisdictionile, conformu articolu-

Protocolul

Conferinție tineră din partea membrilor delegației congresuale române în Aradu, la 19 și 20 Decembrie vechi 1872.

Prezenți : Ilustritatea Sea prea sănătula domnul Episcopu diocesanu Procopiu Ivacovicu, presedintele delegației, Vincentiu Babesiu referinte și notariul delegationei.

Membri : Constantin Radulescu avocat din Lugosiu, și Ioan Popoviciu protopresbiterul Vesiștei. Membrii administratiunei fondurilor Dr. Atanasie Siandru și Lazaru Ionescu, ambii din Aradu.

In lipsa numerului completu de membri ai delegației, nu se potu sădintia formală spre a aduce decisiuni meritatorii, ci conferința se marginescă a lăua de-o cam-data la deliberare numai obiectele de mare necesitate și urgenția precum :

1. S'a afisat de lipsa în privința administratiunei fondurilor a se sădintă o consultatiune prealabilă cu membrii epitropiei respective.

2. S'a cunoscut și notificat representatiunea Esclentiei Sele domnului administrator al patriarhiei serbe din Carlovci Nicanor Gruicu cu datul 5/17 Decembrie a. e. nr. 949, prin carea descoperă abuzurile comise de episcopu Caranșbesul și protopresbiterul român al Panciovei cu privire la comunele mestecate Alibunari și Satulu nou, atingându și Iamulu-micu ; în privința căror a s'a afisat de lipsa, nainte de tōte :

a) A se comunică domnului Episcopu din Caranșbesul representatiunea de sub întrebare, cu rogarea de a-si dă cătu mai curențu explicațiunile și declaratiunea sea în privința puncturilor gravamali, și cu recercarea : ca domnul Episcopu, după potintia sa incungure complicațiunile în comunele mestecate, mai vertosu prin incorporarea lor formale nainte de incuiintarea actelor de complanare prin competența legale.

b) Esclentiei Sele dlui administrator patriarhalu, sa se scrie despre aceasta măsura și totu de odata sa se arate Esclentiei Sele, ca anomalii în actele de despartire său intemperat și prin alte locuri, ce provine de acolo, ca creștinii nostri în dorința lor de a se despărți ierarchicește cu orice pretiu, n'au sciatu altfelu a se ajutoră, decădu învoindu-se a remâne provisorminte într'aceea-si biserică, și despărțiindu-se numai nationalitate. Alte apărării dopsi noi suntu unu motivu mai multu d'apromova iera nu de a impiedica pertractările de despartire și de a avea pentru statul transitoriu multă conviintă.

2. Cestiunea în privința cererii de a se delega unu județiu pentru procesele în privința comunelor mestecate unde n'a succeso impacatiunea amica. —

3 S'a afisat cu cale : A se pune în contielegere cu Esclentiei Sea administratorul patriarhiei serbe în acea privință, că sa se combine modul de a cere impreuna, conformu punt. XX alu invioiele delegarea tribunalului orasienescu de Pest'a, și fiindu ca tribunalul militaresc din Temisior'a a incetat, și unu tribunalu comunu pentru pările făstelor confinie militare nu esiste, iera apelatoriul pentru aceste părți este la curia reg. din Pest'a, dora va fi oportunu a cere și pentru acele-si părți delegarea acelui-a-si tribunalu din Pest'a.

4. Cestiuniile pentru procesele comunelor mestecate unde n'a succeso impacatiunea omica.

S'a afisat de lipsa : A se provocă acele comunități pre calea concernintelor protopresbiterale române, în a căror a tenu eadu, ca pre cătu voiescu a incepe procesu, sa-si tramita protocoile despre incercarea fără succes de impacatiune și invioarea că procesele sa se incépe sub conducerea si priveghierea delegației, tōte de o potiriva.

5. Protestul românilor din comună mestecata Ciacov'a contră actului de despartire ;

Se afisă de necesitate : A sa emite unu membru alu delegației ; anume dl Constantin Radulescu, că comisiunea concernante sa esaminăde causele de gravamine și sa lămuresca tōte dubietătile, anume : ca fostă primită impacatiunea numai prin cei optu subscrizi, și prin multimea poporului român ? ca de ce nu s'a cerut să nu s'a facută conserierea sufletelor și pretuierea averilor și celealte dubietăți căre se aducu în protestu și se voru mai escă la investigație.

6. Cele-lalte multe obiecte

S'au rezervat deliberatiunei ulterioare, cându se va sădintă alta adunare completa a delegației.

(Urmăza subscririile.)

Russi'a și Germani'a.

Cetim în „la Republique Francaise“ dela 30 Dec. urmatorele espectorationi culese din diurnale :

,Jurnalul „Times“ a publicat de curendo o corespondintia din Berlinu prin care se observă atitudinea ostila a pressei ruse fată cu Germani'a. Celu din urma voiajui alu principelui Carolu, fratele împăratului Guillaume, la Petersburgu, a pus din nou la lumina acestu contrastu batatoriu la ochi alu unei corti simpatice Prusiei și a unei opinii

Ioan'a, Mari'a, Amali'a inca suntu nume. Aceleia se dau copiiloru, suntu nume barbatesci ; cestea se dau fetișiloru, suntu nume femeiesci.

Mai numiti-mi ore căte-va nume barbatesci și femeiesci !

Nomiti-mi acum și ore căte-va nume de animale de casa din partea barbatăscă și totu altăte din partea femeiescă !

Ioane ce trebuie sa facă cine-va cându te provoca ?

Trebuie sa-mi numește uumele. Dara cându aru voi sa cera ce-va dela tine ? Atunci pre lângă numele meu trebuie sa mai numește și aceea ce voiesce sa cera. Cându voi dice : incaltiaminte, ce o folosești, se numește „papucu“ său : scrișoarea, ce o tramite cine-va, se numește „epistola“, ce amu facutu ? Ai numit uumele incaltiamentei și alu scrișoarei.

Asiā dara „papucu“ „epistola“ inca suntu nume. Mai numiti vre-o căte-va nume de ce-va ce se afisă in scola !

Vede-ți, tōte numele acestea le potem coprinde sub o singura numire : sustativu, (pentru ca pote sustă de sine singuru in vorbire). In fine deschidendo investitoriul ABCdariulu va face cu elevii incercare de a scôte dintr'o bucată ore-care tōte numele proprii, ale animalelor și a lucrurilor, cu unu cuvintu numele sustative.

Dupa ce se va fi convinsu investitoriul despre perfecta capire a sustativului în extensiunea in carea li s'a propus pote purcede la propunerea unei nouă părți de vorbire d. e. a vieptivului.

Spre acestu scopu va lăua investitoriul a măna unu obiectu d. e. o bucată de creta și o va areta elevilor. Dupa aceea va prinde in ceea-lalta măna o pelaria (négra), și va intrebă după numele obiectelor acelor'a, i va intrebă apoi ca cum suntu acele a ? alba, négra. —

FOIȘIÓRA.

D i s e r t a t i u n e

Prezentă în sădintă din 29 Octombrie 1872 a societății elevilor inst. Archid. din Sabiu.

de I. Munteanu cler. an. III.

(Urmare din nr. tr.)

Cursul I său alu incepatorilor.

In privința fipsărei temporul cându are sa incepe investitoriul cu elevii instruirea in gramatica, cestiunea inca nu e pre deplinu deslegata. Unii afirma că abia elevii din clas'a II sa se impartsase de ea ; altii pretind că deodata cu cetirea. Eu a-siu dice că inainte de această prin exercitii orali intuitive sa se comunice micutiloru elementele cele mai fundamentale din gramatica.

Acesta voru constă la inceputu din analisarea constructiunilor simple in cuvinte, a cuvintelor in silabe, a silabelor in sonuri d. e. „Cartea are foi.“

Câte cuvinte amu spusu aici ? — Despre ce amu vorbitu eu și amu disu ca are foi ? — Ce mai numim noi „foi“ afară de cele ale cărtiei ? Asiā dara ciresiulu, mestecanulu . . . inca are foieie ? Prin ce se deosebescu acestea de foile cărtii ? — Tu inoa ai ce-va intocm'a după cum are și cartea foi. etc. Totusi ce nu ai ? — Cuventul „ca-sa“, din câte parti constă ? Dara „nu-ca“, „u-re-chia“, „caru“ ? — Câte sonuri audi in silab'a „sa“ și in silab'a „pa“ ?

Dupa ce va fi facutu investitoriul exercitiul acestă cu mai multe exemple pote intreprinde manevrul in formă contrara, deprindindu-i a compune elevii din sonuri silabe, din silabe cuvinte, iera din cuvinte constructiuni.

Mai departe i va inordona intru a scă face unu

felu de asemeneare intre cuvintele afine de o categorie și deosebire intre cele straine. Asiā d. e. Ioanu, Petru, Aureliu ; bou, vaca ; nuou, fagă etc., său pétra ; 15, cantămu și alt.

Mai târdiu, cam in lun'a a 4-a său a 5-a dela inceputul anului scolasticu, pote face investitoriul incercare și cu unele părți ale vorbirei, precum suntu : sustativu, aieptivu și verbulo, insa numai in cele mai esențiali. Pentru sustativu o aru puté face cam in urmatorulu modu.

Simione ! Cunosci pre vecinul teu de a drépt'a ? (se presupune ca săi din geografi'a locală și au castigatu elevii atât'a cunoștința de a se scă orientă, trebuie sa scie face deosebire intre „inainte“ și „inderetru“, „drépt'a“ și „stâng'a“ pre bas'a căror'a potu investiția usioru cele 4 regiuni ale lumii). Cunoscu. După ce-lu cunosci ? Eu lu cunoscu, fiindu ca-lu vedu de multe ori. Ce vei face cându vei voi sa povesteci ce-va despre vecinul teu unu'a, care nu-lu cunosc, d. e. voiesci să-i spună mamei tale ca vecinul teu ti-a datu eri unu mărū ? I voi spune că elu mi-a datu eri unu mărū.

Si cine este elu ? mama-ta nu va scă. Această este, — arata cu măna spre respectivul vecinu. — Bine, eu lu vedu, inse mama-ta fiindu că dens'a nu este de fatia, nu-lu pote vedé. Ce vei face dara ?

I voi spune ca-lu chiama Traianu.

Si ce ai facutu prin acéstă ? I-amu spusunumele. Asiā dara cuventul Traianu este unu — nume.

Ce nume are vecinul teu de a steng'a ? Octaviu. Cari suntu numele vecinilor tei Pavele ? Georgiu de a drépt'a mea și Silviu de a steng'a mea. Dara numele vecinilor tele Ioana, cari suntu ? Mari'a de a drépt'a și Amali'a de a steng'a mea. Trajanu, Octaviu, Georgiu și Silviu suntu nume ;

publică exprimându-să o siovaire neniecrederile sele către imperiul german. Corespondentul lui „Times“ constată, cu multă parere de reu, ca cu totă silintele autorităților moscovite, trei părți din jurnalele ruse persistă în declamatiunile lor anti-germanice, și servitorile gelosu alu politicii germane, esita de a blamă în „Times“ cu severitate acăsta atitudine.

O alta săia engleză încă, „Pall Mall Gazette“, afirma, acum în urmă, că Prussia consideră pre Francia și pre Rusia de inimicile sele mortale. Aceasta assertione a provocat o via intempiare din partea săiei oficiose: „Nord deutsche allgemeine Zeitung“. Jurnalul principeloi de Bismarck recunoște că, în ceea ce privește pre Francia, nimică nu s'a disu mai multu, după cum se poate vedea din istoria celor din urma trei secole; se miră înse cum pună și pre Rusia pre aceeași linie; numai aceia, dice săia germană, care au interesu a turbură pacea europeană, descooperu o ura mutuală acolo unde nu există decât spiritul de a se intielege și a se aprecia reciproc.

Astfelui, după tesa oficioasă, dispozitionile putin favorabile ale poporului rusu pentru națiunea germană aru fi o cestiu de puru capriciu, pre cându Germania n'a facutu nimică că sa pote merită aceste sentimente ostile. Aceasta tesa este în opositiune flagrantă cu realitatea. Pres'a germană și scriitorii germani, dela isgonirea primului imperiu, n'au incetat unu momentu de a întreține ur'a în contr'a poporului rusu, căruia nu-i poate iertă independentă ce le-a datu.

Spre a nu cită decât numai unu singur exemplu, vomu mentionă istoria resbeleloru independentiei germane din 1813 și 1814 de H. Beitzke, majoru în retragere. Acestu uvragiu rezulta dela o parte pâna la alt'a, o animositate violentă în contr'a aliatei dela 1813, conchidiendu cu aceasta frasa:

„Deca Germania voiesce a cuceri unitatea sea, va avea încă a se mesură cu poporul și cu suveranul rusu.“

Brosiur'a generalului de Voigts-Rhetz: „Importantia strategică a marelui ducatu de Posen într'unu resbelu rusu-germanu, și tientirile în provinciile Balticei, nu prea suntu ierasi de natura a atrage pre Rusia.“

In acela-si tempu sentimentele, ostile în contr'a Germaniei, castiga putinu câte putinu chiaru în jurnalele ruse cele mai moderate. Avemu încă astazi subt ochi o seria intréga de articoli publicati

Mai cunosci tu N. obiecte albe? laptele, néu'a, paretele cum suntu? Dara obiecte de cele negre cunosci? negrél'a, cárbonele, tabl'a cum suntu? Dara turnula cum e? inaltu. Ce mai este încă inaltu? muntele, bradulu etc. Cum e sôrele (lun'a, stelele)? luminosu. Nóptea? intunecosa.

Cuvintele: albu, negru, inaltu, sfundu, luminosu, frumosu, bunu, etc. ce ni arata? Ni arata ca cum este unu lucru (sustativul). Sî pentru ca se aiaptă óre-cum pre lângă alte cuvinte, se și numescu a ieptive.

Nicolitia! anumeră-mi vre-o căte-va ieptive. Ce numimoi noi ieptive? Pentru ce „diligentu“ e unu ieptivu?

Dupa ce va mai si facutu încă o recapitulare preste cele dejă invetiate pote invetatoriu trece la a 3-a parte a vorbirei, la verbu.

Si aici va purcede totu în modulu indigitatu mai susu, și iera atingendu verbula numai in părtele sale cele mai generali, precum urmează:

Olimpio, ce face Sabin'a? scrie. Dara Victoria? ceteșce. Ce facemt totu-déun'a înainte de prelegeri? cantâmu. Ce facemt nóptea? durmimt, Dara acum? siedemt. Ce arata cuvintele: scrie, ceteșce, durmimt etc?

Arata ca ce face Sabin'a, Victoria... arata o lucrarare. Tieneti dara minte, dragii mei, cuvintele cari, ni spunu ca ce face unu nume óre-care, cari ni arata lucrarea sustantivelor, le numimt verbe.

Ce suntu cuvintele: plângu, alergu, batu? Dara: Petru, negru, voinicu, banu? Ce faci Teodore? ascultu. Ce face Livia? sioptesce. Cum lu vei admoniă pre Livia? nu siopti!

Urmăza încă o reprivire asupra materiei percurse, și după ce elevii cunoscu atât oralu, câtu și din bucatile de ceteră din ABCdaru sustativele, ieptivele și verbele, li se dau apoi și occupaționi scripturistice care înse nu au sa constee din altu

de jurnalul „Viestnik Europu“ (unu felu de Revue des Deux Mondes rusa) care este departe de a fi unu organu panslavistu, satia cu politică germană în orientu.

Conduit'a Germaniei, după ultimula resbelu, inspiră multe inchietudini revistei ruse, pentru sörtea slavilor din Austro-Ungaria, din imperiul otomanu și polonesilor din Posnania. Politică germană voiesce a se servî de Austria pentru tientirile sele în orientu: ceea ce este înse mai curiosu, și „Viestnik Europu“ consideră conservaționea Turciei că unu scopu politicu alu Russiei. Adeveratul interesu rusu, cere că Turcia sa se transforme într'o confederatiune compusa de diferiti populi creștini, sub dominația Sultanului.

Deca Turcia aru intrá cu franchetia pre calea concessiunilor reale, o rescolare din partea creștinilor aru deveni putinu probabil; apropierea marelui imperiu slavo aru face acăsta solutiune pacifica, posibila și dorabilă. Pressiunea directă a Germaniei asupr'a Turciei n'aru fi nici decum periculosa; ea devine înse prin intermedierea Austriei. Pre cătu tempu dualismulu, adeca opresiunea slavilor, subsista în Austria, unică cagetare a Germaniei va fi de a întinde dominația magiara asupr'a tierilor vecine.

Trecendu apoi la situatiunea interioară a Austro-Ungariei, „Viestnik Europu“ adaugă:

Jurnalismul austro germanu n'are rusine de a deșteptă, în secolulu alu noue-spre-diecelea, teori din epoca pagâna, asupr'a poporelor barbare, condamnate a fi slave naturali ale poporelor civilizate. D'a, acăsta pressa, merge cu nerusinarea pâna acolo, a chiemă nationalitatea cehă, o națiune barbara. Pacea interioară a Austriei, acăsta mare cestiu europeană depinde numai singuru de germani.

Deca germanii aru voi sa traiescă cu și sub unu picioru de egalitate, Austria aru deveni puternica și linisita; in casulu contrariu, nu este decât o singura solutiune possibila:

„Resbelul de rasa și disparitionea Austriei.

„Ce voru deveni atunci cehii și slavonii din Carinthia și din Siria? Germanii nu voru lasa să le scape aceste teri, căci în 1848, parlamentul din Frankfurt a declarat dejă aceste provincii că parte integranta din Germania!

Din nenorocire insa, este inadmirabilu sa nu se gasescu unu diplomatu rusu, care sa supraveghedia, în asemenea casuri, interesele dinastice, și sa nu permită că Boemia, Moravia, Carniola cet. sa fie incorporate cu Germania. Acăsta aru fi a sacrifică Sud-Vestulu Russiei influenței și politicei

ce-va, decât sa arete d. e. mâne, fia-care elevu scrisce pre tabliti'a sea: 5 substantive, 5 ieptive și 5 verbe. Cu privire la ortografia, din cele de pâna aci va formulă regulă: Scrie asiā cuvintoul după cum l'ai vediutu scrisu in carte! Si asiā se incheia cursul I.

Cursulu II.

Corsulu alu II se poate incepe cu recapitularea celoru cuprinse in corsulu I, înse cu óre-cari amplificări și adauze. Dupa ce s'au convinsu invetatoriul ca elevii au pricoputu bine cele spuse pâna acum despre sustativu, va definiă notiunea acestuia dicendu: Tote numirile (numele vietătilor) și ale nevietătilor se numescu cu una cuvintu sustative. Mai departe: de vietăi se tien animalele și ómenii. Numele cestoru din urma se numescu și nume proprii, iera ómenii insisti se numescu și persone, pentru ca suntu in stare a dă dela sine sunetu, potu vorbi. Iera intre nevietăti deosebim sustativele cari ni spunu numele lucrurilor vediute, audite, și intre cele nevedute, neaudite etc. Unu exemplu va dă mai multa luminoză.

Hermino, numesce-ne unu obiectu din cele ce se află in scola! Ce ai puté dice despre mese? De unde soii ca e patruunghiulara (in 4 cornuri)? pentru ca o vedu.

Numesce-ne insusirea zucharului! De unde scii ca zucharul e dulce? Pentru ca l'amă gustat. Cum e metas'a? De unde soii ca metas'a e fina? fiindca o amu pipaitu etc. Ce felu de cuvinte suntu mese, zuchar, metasa? Pentru ce ele suntu sustative? Prin ce amu ajunsu la cunoscerea loru, ca cum suntu? prin vedere, gustare, piptare... Asă dara sustativele care le putem coprinde cu ajutoriul celoru 5 simtiori, le numim sustative concrete și reale.

Tote cele-lalte pre cari nu le putem coprinde

germane, după cum, vai! astazi Polonia și Nordul-Vestulu Russiei apartin speculatorilor germani.

Branu, 30 Decembrie 1872.

(Anunțare și dare de séma publicului.)

Corpulu invetatorescu branenou in siedint'a sea extraordinară din 27 Dec. v. 1872 a decisu a mai dă ierasi unu balu pentru crescerea și inmultirea „Fondului scolarilor seraci.“

Diua tienerei balului este 14/26 Ianuarie 1873 in sal'a edificiului comunale in Branu.

Corpulu invetatorescu branenou convingendu-se — inca din 14 Ian. 1871 cându s'au posu fundamento la „Fondulu scolarilor seraci“ — de generositatea prea demnilor barbati și patroni, și contându sörte multu la sprințul acelor nu s'au inselatu; căci in anulu 1872 ierasi facendu-se unu balu totu spre scopulu susu aratatu au fostu caldurosu sprinținitu din partea multora; dara cu deosebire fu sprinținitu prea scumpulu nostru scopu din partea unor barbati intru adeveru inteligenți și bine meritati; ale căroru, prea onorate nume cu mare bucuria și cu multa placere le cetești noi acum, iera posteritatea le va cetești in venitoriu in „Gaz. Tr.“ nr. 22 din 1871 și in „Teleg. Rom.“ nr. 20—22 din anulu 1872; cari nume dămpreona cu toti ceilalți, cari vorbă urmă pre venitoriu cu prea onorabile nume ale d-lor contribuitori se vorbă totu-deun'a spre dulce memoria in archivulu bibliotecii conferinticii noastre.

Vedindu atât'a dragoste din partea bravilor contribuitori către prea scumpulu nostru scopu, nu numai nu slabim, ci inca cu multu mai multu ne confirmâmo in sperantia și contânu ierasi la caldurosul sprințu de pâna acum: „Dreptu aceea avandu nadejde că acăstă intrebuintâmu multa indrasnăla.“ 2. corint. c. 3. v. 12. și in intielesulu săntei scripturi din altu locu unde dice: „Cereti și vi se vadă; cautati și veți afla; bateti și vi se va deschide.“ mat. c. 7. v. 7.

Indrasnimu a caută și a cere, batandu cu anima plina de mangaiere și de sperantia la usile fizicei barbatu bine simitoriu și doritoriu de lumina și progresu, și a cere bun'a vointia și indurarea aceloră spre a ne sprințini și acum pentru că sa ne facem toti partasi la fundarea acestui bunu comunu.

Noi cei ce amu sadită și sadim, cu d-vostra, care a-ti udă și udati, suntemu un'a, pentru ca: „celu ce sadesce și celu ce uda suntu un'a, și fia-

ce simtiorile noastre, ci ni le putem numai inchipui, se numescu substantive abstrase și ideale, precum d. e. fericire, sanatate, intelepciune etc. Regula de pâna acum după care au invetiatu elevii a distinge intre genulu masculinu și femininu, nefiindu suficienta se poate inlocui resp. lamuri prin urmatore: Tote substantivele din limb'a română in starea loru nearticulata se sfersiesc pre unulu din sonurile (vocalele, sunantele): u, e și à. Cându vorbim numai de unu lucru dicem ca se află in numerulu singuritu; iera cându vorbim de mai multe lucruri intr'un'a, dicem ca acelea se află in numerulu inmultito, d. e. prono, pruni; scolario, scolari etc. Terminatiunea sust. mascul. din singur se schimbă la inmult. in i d. e. s. fagii, im. fagi; s. nuci, im. nuci; s. bou, im. boi; s. parete, im. pareti.

Femeninele și neutrele schimba terminatiunea in e. d. e. s. capra, im. capre; s. mese, in. mese; s. cuptorii, im. cuptorie etc.

Excepțiunile (abaterile dela regulele generale) se vorbă tractă de către inv., înse mai târziu după ce lucrurile fundamentali și normative s'au petrusu și cuprinse din destulu. Sustativele cari la singuritu se potu impreuna cu cuvintielulu unu, iera la inmultitu cu d o i dicem ca arata unu ce barbatescu, se tieni de genulu (soialu) masculinu; cari la singurita se potu impreuna cu cuvintielulu unu, la inmultitu cu d o u e dicem ca arata ce-va femeescu, se tieni de genulu femeninu; iera cari la singurita se impreuna cu unu, și la inmultitu cu d o u e, fiindca nu suntu nici curato masculine nici femenine se numescu sust. de genulu neutră.

Cum atât'a despre sustativu. Venim apoi la pronume.

(Va urmă.)

care va luá plat'a sea dupa ostenéla sea." 1 co-
rint. c. 3. v. 8.

Nu putem trece cu vederea si a nu aminti
si aceea, ca nu cum-va sa insiele parerea pre ci-
neva a crede, ca acelea prea generose contribuiri
ce s'au adunat pâna acum s'au consumata ; seu ca
cele ce se voru aduná voru servi óre-cárora de
petreceri góle si seci, si ca se voru consumá pen-
tru scopuri profane ; ci numai si numai pentru
scopulu nostru filantropicu susu aretat si adop-
tatu dejá.

Deci pentru că sa delaturâmu si departâmu dela
noi ori-ce idea dubitativa de o parte, si pentru
ca sa corespundem pre deplinu statutelor nôstre
de alta parte alaturâmu aici totu-deodata si ratio-
cinioul alu doilea pre anulu 1872 dupa cum or-
média :

1. Dela punerea fundamentului la „fondulu
scolarilor seraci“ dia 14 Ianuariu 1871 pâna in
1 Fauru 1872 s'au adunat unu capitalu de :

137 fl. 21 cr.

Acestu capitalu din 1 Fe-
bruaru a. c. pâna astadi a adus
unu venit u-

31 fl. 60 cr.

Acum computandu-se si pre-
facendu-se venitulu in capit. dau
laolalta uno capitalu de . . .

168 fl. 81 cr.

din cari subtragendu-se spe-
sele de — 10 cr.
avemu astadi uno capitalu de 168 fl. 71 cr.
cetesce un'a suta siese-dieci si optu floreni
si 71 cr. v. a. gat'a.

Capitalulu acest'a l'amu castigatu si voimu a-lu
mai adauge, cresce si mari pentru scopulu nostru
susu aretat :

„Nu umblandu in viclesiugn . . . ci ca are-
tarea adeverolui, recomandandu-ne conscientiei tutu-
roru ómeniloru inaintea lui Ddieu.“ 2 corint. c. 4.
v. 2. „Cuprindeti-ne ! pre nimenea n'amu nedrep-
tatitu, nimenui n'amu facutu stricaciune ; pre nimenea
n'amu insielatu.“ 2 corint. c. 7. v. 2.

Cuprindeti-ne asiá dara si acum, spriginindu-
ne in scopulu nostru ! căci pre nimenea nu vomu
nedreptati ; nimenui nu vomu face stricaciune si
pre nimenea nu-lu vomu insielá.

„Eu chiamu pre Ddieu maritoru asupr'a susle-
talui meu.“ 2. corint. c. 1. v. 23.

Corpulu invetiatoreescu
Teodoru Popu ,
presedinte.
Georgia Tanase scu
ca secretariu.

Varietâti.

** Pusca noua, tunu nou. Foile
rusesci spunu ca in fabric'a de feru dela Helsinfors
in Finia s'a inventat o pusca noua si unu tunu
nou, ambe de constructionea de a se incarcă pre
dinapoi. Puse'a bate la 1300—1500 pasi si pusca
inca odata asiá de iute, ca puse'a americana. Tu-
nulu de câmpu bate pâna la 7000 pasi ; servitiulu
lui recere patru securi ; intr'o minuta se potu dâ-
cu elu 12—15 puscaturi.

** Expedițiunea scientifica
englesa. Guvernulu englesu a organizat o
expedițiune scientifica dela care se ascépta intere-
sante rezultate. A echipat vaporulu Challenger de
poterea a 400 cai pentru a operá in tempu de trei
luni totu feliulu de esploratiuni sub marine. Succesulu
unei expedițiuni anterioare, sub directionea profesorului
Carpenter, a fostu caus'a principala care a an-
gajat pre guvernul a organizá acésta expedițiune.
D. Carpenter a sondat oceanulu pâna la trei mile
de adencime ; a gasit preste totu locul semne de
viétila animala si probe ca formarea loru continua
inca in fundulu mărei. A rezolvat in mai multu
câte-va probleme despre curinte, cari, inaintea lui,
ofera dificultati neresolvabile.

Profesorele Thompson este de asta-data siefulu
corpu scientificu care se va imbarca pre vaporulu
Challenger. Elu iá cu sine unu naturalistu, unu bo-
tanistu si unu fotografu. Capitanul vaporului Cha-
llenger este chiaru elu singuru unu hidrografu forte
cunoscutu. Unu laboratoru de chimia si aparate
scientifiche de ori-ce natura voru fi instalate pre
bordu.

Cele mai curiose suntu acelea inventate pentru

radicare esantilóneloru pamentului sub marina la
ori-ce adencime si pentru observarea efectelor lumi-
nei ori cătu de departe s'aru potea cobori cine-va.
Dela 1772, dat'a celei dintâi expedițiuni a capita-
nului Cook, nici o alta expedițiune mai importanta,
si organizata unicamente in interesulu scientiei n'a
parasit costele englese.

* * Un nobilu devotamentu. —
Intr'o dia schela pre care se gasea doi zidari, se
rupse d'odata. Ei se refugiara pre o scândura reu-
spriginita, care nu potea salvá decât pre unul
din ei. Unul dintr'acesti nenoroeiti, intielegându
ca pertrea loru comuna era signra, striga indata,
adresându-se cătra sociulu seu : — Esci tu insu-
ratu ? — D'a, responde celu-laltu. — Ai tu copii ?
— Amu siese. — Eu n'amu de locu, eu trebuie sa
moriu ! Si parasindu scândur'a, care incepea a
se incovaiá sub pecioarele loru si sfaramà capulu
de pavagiu. „Viitorulu.“

* * Hoti'a pentru rescumpe-
rare a sufletelor din purgatoriul.
O dama, afându-se acum cătu-va tempu in trenul
Andalusiei in Spania, opritu la Guida-Real se
adresă in urmatorii termini cătra siefulu bandei.

Pentru alu cui comptu lua-ti banii voiagi-
riloru ?

Pentru comptulu sufletelor din purgatoriul,
responde siefulu.

Fii seriosu, domnule, adause dam'a cu si-
gurantia ; ve facu acésta intrebare, pentru ca amu
libera trecere dela comitetulu carlistu si dela comi-
tetulu federalu. Prin urmare, republicanu seu ab-
solutistu, ori-ce vei fi, trebuie sa me lasati sa trecu
fara a me despoia.

D'a, domna ; dara la dracu, dupa cum v'amu
spusu, noi nu lucrâmu pentru o cestiune politica, ci
pentru a rescumperá, prin mediloculu unor mili in-
semnate, sufletele purgatoriului.

Acesta dise, siefulu smulse portu-moneulo
voiagiorei.

Dev'a, 23 Dec. st. v. 1872.

Domnului Dobo de Rusic'a !

(Urmare.)

Si apoi că acusarea in contr'a mea sa fia si
mai apesatore, si mai efectuosa la scopu, m'a acu-
satu, cumca eu o resolutione magistratala in lim-
b'a magiara la contrariulu seu numai de aceea nu amu
vrutu a o inmanuá, pentru ca era in limb'a magiara ;
sub regimulu nemtiescu töte resolutionile si
scrisorile se faceau numai in limb'a germana, si se
dau la partide ; si nime dintre români nu se im-
pedecă de limb'a germana, ca cum m'amu impede-
catu eu de resolutionea data in limb'a magiara.

Eu in urmarea acusei susu pomenite amu fostu
silitu a me justificá, si amu comprobatu, cumca eu
resolutionea din vorba, ca ieri primita, si că ad-
am si transis'o sfara la Sibotu.

Ioanu Viorelu a si capetatu o resolutione co-
mitiala pre acus'a sea in contr'a mea ; in care i s'a
spusu, ca acus'a e sfara temeu. Ast'a se poate afla
in archivulu magistratalui.

Apoi unu astfelu de omu se tiene de na-
tionalistu, de omu inteligentu, adeca invetiatu ! Unu
astfelu de omu sa apere caus'a nationala ! Uooi
astfelu de omu sa te incredi, si sa-ti faci causa
comuna cu densulu !!!

Acest'a e laudatulu ingrijitoru, si aperatoriul
de scola din Sibotu ! Cu acésta ai inmaritul d-ta
salariulu invetiatoreescu in Sibotu (— pentru ca s'a
facutu securul densului invetiatoriu acolo).

Alte acusari facute in contr'a mea in anulu
1869 la magistratu si la comesulu nu le amu in-
semnate, pentru ca nu erau asiá ponderose, si erau
mai rare. Apoi clic'a din Orasthia inca nu era asiá
tare pre fatia activa in contr'a mea, ca in anii ur-
matori.

Dara din acusările cele din anii 1870 si 1871
partea cea mai mare o amu insemnata ; si adeca :

a) La ministeriulu de interne amu fostu acu-
satu in anulu 1871 de trei ori ; in Ianuariu nr.
921. — in Apriliu nr. 9543. — in Maiu nr. 14,114.

b) La ministeriulu de justitia in Ianuariu 1870
nr. 2487, si in Septembre 1871 nr. 15,914.

c) La comesulu din Sabiu amu nomai 8 in-
semnate, sub nr. 1473—1628—2363, din anulu
1870. Apoi sub nr. 187—404—554—555 si 834
din anulu 1871.

Acusările deasupr'a numerisate, si cele-lalte
töte neinsemnate in contr'a mea au numai unul si

acela-si isvoru, si suntu fabricate in Sibotu si in
Cujiru — firesce dupa informationile si sumotiarile
capetate din Orasthia, dela magistratalisti incâtu
atingu lucruri oficiose interne, despre cari numai
magistratalistii potu ave scire.

Cuprinsulu acusârilor susu pomenite in con-
tr'a mea era multu si greu — dara in töte cam
unul si acelasi cu nisces modificatiuni putiene.

2. In acus'a data de Munerescu in Ianuariu
1871 la ministeriulu de interne sub nr. minist. 921
eran vre-o 25 de puncte in contr'a mea, si amu
fostu silitu in vre-o 14 côle de horthia a me declará
pre ele. (Cauta nr. magistr. 2764/1870. —
nr. 915—917—927 ex 1871.)

Scopulu si chiaru petitolu a lui Munerescu a
fostu, ca pre mine cu ocazie organisařarei de ju-
decatoria sa nu me respectedie, ca nu sun septu,
atâtu pentru moralitatea seu inmoralitatea mea, cătu
pentru nequalificatiunea mea speciala judiciala.

Munerescu cu elcasii mai aveau o dorere ;
durerea de inspectoratulu meu politicu.

In privint'a inspectoratului, cu scopu de a me
scote din elu, ca sa-lu apuce altulu, una membru
de ai elicei, m'au acusatu si la comesulu din Sabiu.

Acus'a acésta data la comesulu era totu de
unu cuprinsu cu cea data de Munerescu singuru la
ministeriu. — Dara acésta, de-si facuta de Munerescu,
era subscrisa de altii, adeca : prot'a degra-
datu Berciano, Mariutiu antiste suspendatu, si alti
vr'o căti-va insi sedusi, amagiti, uinelte proste, cari
nu scieau, ce cuprindea scrisorea.

Acusele acestea amendone, un'a dela ministe-
riu in privint'a nedenumirei mele cu ocazie organisařarei
de judecatoria, si alt'a dela comesulu in
privint'a inspectoratului, s'au intalnitu la magistratu
in Orasthia.

Apoi in Septembre 1871, când la ministeriula
de justitia se pregateau denumirile de judecatori cu
activitatea cea mai mare, au tramsu susu-namitii
Cugereni o acusa noua facuta de Munerescu, că unu
ursoriu la cea deasupr'a citata. Acus'a acésta e
adusa de mine inainte in „Telegr. Romanu“ nr.
100. sub nr. minist. 15,914/1871.

In acus'a acésta au aduso acusatorii inaintea
inviniuirea calumniosa de purtarea mea scandalosa si
excessiva atâtu in oficiu, cătu si sfara de oficiu —
dara firesce sfara fapte speciale, sperându ei, ca-si
vor ajunge scopulu si co suspicionari generale in
contr'a mea. Pre acus'a acésta, care o amu in
copia vidimata, m'amu declaratu eu, s'au declaratu
acusatorii, si s'au cerutu informatiune speciala de-
spre mine. (Va urmá.)

Concursu.

Pentru stationea de capelanu lângă bețrângul
parochu Moise Topercianu din Apoldu de Josu, pro-
topresbiteratulu greco-orientalul Mercurei se des-
chide pre bas'a inaltei resolutioni consistoriale dto
25 Octobre 1872 nr. cons. 928 pâna in 31 Ianuariu 1873 concursu.

Emolumentele suntu:

Jumetate din töte venitele parochiale ale nu-
mitulului parochu si anumitu :

a) Din salariulu parochialu esolvitul din cass'a
alodiala de 300 fl. v. a.

b) Venitulu jumetate dupa epatrafisru dela 240
familii.

Doritorii de a ocupá acésta statiune, suntu
avisati, a-si tramite concursele instruite conformu
Statutului Organicu la oficiul protoprebetului greco-
orientalul Mercurei.

Apoldu de Josu in 30 Decembrie 1872.
Comitetulu parochialu greco-orientalul.

(1—3)

ANUNCIU.

Subscrisulu aduce la cunoștința onor. publicu
cumca si-au schimbato coartirulu seu din strad'a
Cisnadiei in strad'a Macelariloru (Fleischergasse),
nr. 17. la „Hotel de România“ inapoi in curte,
odaia nr. 2.

Si totu deodata se recomanda cu totu feliulu
de lucru de specia sea, atâtu barbatescu cătu si
femeiescu, cu pretiuri cătu se potu mai moderate.

Ioanu Lupu,
maiestru pantofariu in Sabiu.

(1—3)